

2. Tashpulatova K. et al. Technique for eliminating traumatic occlusion in patients using Implant-supported bridges //European Journal of Molecular & Clinical Medicine. – 2020. – Т. 7. – №. 2. – С. 6189-6193.
3. Xabilov N., Sharipov S. COVID-19 TUFAYLI TISHSIZ BEMORLARDA OG'IZ BO'SHLIG'I SHILLIQ QAVATIDAGI O'ZGARIZSHLAR //СБОРНИК ТЕЗИСОВ Международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы ортопедической стоматологии и ортодонтии. – 2022. – Т. 10. – С. 139-140.
4. Salomovich S. S. et al. Assessment of Changes in the Microbiological Parameters of the Oral Fluid in Patients Who Underwent Sovid-19 with Complete Edentulism before and after Prosthetics //NeuroQuantology. – 2022. – С. 6734-6739.
5. Sharipov S., Khabilov N., Xasanova L. FEATURES OF THE RECEPTION OF PATIENTS BY DENTISTS IN THE CONDITIONS OF A PANDEMIC OF A NEW CORONAVIRUS INFECTION (COVID-19) //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 12. – С. 148-153.
6. Клемин В. А. и др. ИММУНОЛОГИЧЕСКИЕ ПРЕДИКТОРЫ ПРОТЕЗНОГО СТОМАТИТА АЛЛЕРГИЧЕСКОГО ГЕНЕЗА //Евразийский журнал медицинских и естественных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 4. – С. 184-192.
7. Шарипов С. С., Хабилов Н. Л. Оценка микробиологических показателей ротовой жидкости у пациен-тов, перенесших Covid-19 с полной адентией до и после протезирования //Qo'llanmalar. – 2023. – С. 1-22.
8. Шарипов С. С., Хабилов Н. Л. Сравнительный анализ функционального состояния микроцирку-ляции протезного ложа у пациентов с полной адентией после заболевания Covid-19 //Qo'llanmalar. – 2023. – С. 1-18.
9. Шарипов С. С. Covid-19 билан оғриган тишсиз беморларнинг функционал реабилитациясини ортопедик ёндашувда ишлаб чиқиш //Conferences. – 2023. – С. 1-68.
10. Хабилов Н. Л. и др. госпитал ортопедик стоматология кафедраси йил давомида нашр этилган тезислар хисоботи //Conferences. – 2023. – С. 114-118.

**TO'LIQ TISHSIZ BEMORLAR UCHUN QAYTA TIKLANISH DAVRIDA
PARVARISH: YALLIG'LANISHNI OLDINI OLISH VA GIGIYENA**

***Xabilov N.L., Dadabaeva M.U., Muxitdinnova F.G., Mirxoshimova M.F.,
Nabiyev K.A., Salamova Sh.S., Sharipov S.S., Sultanova N.***

Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti
Gospital ortapedik stomatologiya kafedراسи

To'liq tishsizlik holatida bemor uchun zamonaviy stomatologik texnologiyalar yordamida protezlar o'rnatiladi, bu esa uning chaynash, nutq va estetik ko'rinishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ammo protezlarni qabul qilish jarayoni va keyingi parvarish talablari muhim ahamiyat kasb etadi. Qayta tiklanish davrida yallig'lanish va infeksiya xavfini kamaytirish, shuningdek, protezlarning uzoq muddatli va samarali xizmat qilishini ta'minlash uchun gigiyena qoidalariga rioya qilish zarur. Ushbu maqolada protezlarni parvarish qilish, yallig'lanishni oldini olish va gigiyenaga oid asosiy tavsiyalar berilgan.

Protezlarni Qabul Qilish Jarayoni va Qulay Moslashish

Protezlar o'rnatilgach, bemor avvaliga ularni moslashtirish va ularga o'rganish jarayonidan o'tadi. Quyida protezlarni qabul qilish jarayonini yengillashtirish uchun asosiy tavsiyalar keltirilgan:

1. **Boshlang'ich qulaylik yaratish:** Dastlab protezlar biroz noqulaylik tug'dirishi mumkin. Bemor sekin-asta moslashishi uchun dastlabki bir necha hafta davomida protezlarni uzoq vaqt taqish va uyqu vaqtida ham qo'ymaslik tavsiya etiladi.
2. **Yumshoq ovqatlarni tanlash:** Qayta tiklanish davrining ilk kunlarida yumshoq ovqatlar iste'mol qilish protezlarga moslashishni osonlashtiradi. So'ngra qattiq va yumshoq ovqatlarni asta-sekin iste'mol qilish mumkin.
3. **Yallig'lanishning oldini olish uchun muolajalar:** Og'iz bo'shlig'ida yallig'lanishning oldini olish uchun muntazam yuvinish va antiseptik vositalardan foydalanish tavsiya etiladi. Bu, ayniqsa, dastlabki davrda infeksiya xavfini kamaytiradi.

Qayta Tiklanish Davrida Yallig'lanishni Oldini Olish

Protezlarni o'rnatgandan so'ng, og'iz bo'shlig'ida yallig'lanish xavfi yuqori bo'ladi. Shu sababli, bemorlar quyidagi choralarni ko'rishi lozim:

1. **Antiseptik vositalardan foydalanish:** Og'iz bo'shlig'ini yallig'lanishdan himoya qilish uchun antiseptik suyuqliklar (masalan, xlorheksidin asosidagi yuvgichlar) bilan yuvib turish tavsiya etiladi. Bu mikroorganizmlar o'sishini oldini olib, infeksiyalarga qarshi himoya qiladi.
2. **Yallig'lanishga qarshi gellar va malhamlar:** Maxsus yallig'lanishga qarshi vositalardan foydalanish, agar yallig'lanish belgisi paydo bo'lsa, bemorning qulayligini ta'minlaydi va tiklanish jarayonini tezlashtiradi.
3. **Sifatli ovqatlanish:** Bemorning umumiy sog'lig'ini yaxshilash va og'iz bo'shlig'i to'qimalarining tezroq tiklanishi uchun vitaminlar va minerallarga boy ovqatlar iste'mol qilish tavsiya etiladi. B guruhidagi vitaminlar va C vitamini ayniqsa foydalidir.

4. **Protez moslamasini to'g'ri o'rnatish:** Mos kelmaydigan protezlar yallig'lanish, og'riq va hatto og'iz bo'shlig'i yaralariga olib kelishi mumkin. Shuning uchun protezlar doimiy ravishda stomatolog nazoratidan o'tishi kerak.

To'g'ri Gigiyena: Protezlarni Parvarishlash

Protezlarning uzoq muddat xizmat qilishi va yallig'lanishning oldini olish uchun to'g'ri gigiyena qoidalariga rioya qilish zarur:

1. **Protezlarni muntazam tozalash:** Protezlarni har bir ovqatlanishdan so'ng va tunda maxsus cho'tka yordamida tozalash lozim. Oddiy tish cho'tkasi o'rniga yumshoq cho'tka yoki protezlar uchun maxsus mo'ljallangan cho'tkadan foydalanish tavsiya etiladi.
2. **Maxsus protez yuvish vositalaridan foydalanish:** Oddiy tish pastalari protez materialiga zarar yetkazishi mumkin. Shu sababli, protezlar uchun mo'ljallangan maxsus yuvish vositalarini qo'llash maqsadga muvofiqdir.
3. **Protezlarni nam saqlash:** Yechilgan protezlar nam saqlanishi lozim. Buning uchun protezlarni kechasi antiseptik yoki tuzli suvda saqlash tavsiya etiladi. Bu ularning elastikligini saqlab qolishga yordam beradi.
4. **Og'iz bo'shlig'i gigiyenasini saqlash:** Protezlar yechilganida og'iz bo'shlig'ini yaxshilab tozalash va yuvish zarur. Bu, ayniqsa, til va tanglay qismlarida qolgan oziq qoldiqlarini olib tashlash uchun muhimdir.

Tiklanish Davrida Bemor Uchun Qulaylik Yaratish

Protezlarning bemorga qulay moslashuvi va ularning uzoq muddat saqlanishini ta'minlash uchun quyidagi tavsiyalar beriladi:

1. **Bemorning shaxsiy gigiyenasini yaxshilash:** Og'iz bo'shlig'ida mikroblarning ko'payishiga yo'l qo'ymaslik uchun bemor kun davomida og'iz bo'shlig'ini yuvib turishi, har bir ovqatlanishdan keyin protezlarni tozalashi kerak.
2. **Stressdan saqlanish:** Tiklanish davrida stress bemorning holatini yomonlashtirishi mumkin, shu sababli tinchlantiruvchi muhit yaratish, yaxshi uyqu va to'g'ri ovqatlanish tavsiya etiladi.
3. **Muntazam stomatologik tekshiruvlar:** Bemor protez o'rnatilgandan keyin muntazam ravishda stomatologga murojaat qilib, protezning mosligini tekshirtirishi va zarur parvarish tavsiyalarini olishi kerak.
4. **Boshqa yordamchi vositalardan foydalanish:** Agar bemorda tish go'shti yoki yumshoq to'qimalarda noqulaylik paydo bo'lsa, shifokor bilan maslahatlashgan holda maxsus gellar yoki kremlardan foydalanish mumkin.

Xulosa

To'liq tishsiz bemorlar uchun protezlar o'rnatilgach, qayta tiklanish davrida yallig'lanish va infeksiyalardan saqlanish hamda to'g'ri gigiyenaga rioya qilish juda

muhimdir. Muntazam parvarish, antiseptik vositalardan foydalanish va to'g'ri ovqatlanish yallig'lanishni oldini olib, protezlarning uzoq muddat xizmat qilishini ta'minlaydi. Shuningdek, muntazam stomatolog nazorati ostida parvarishning barcha qoidalariga rioya qilinishi bemor hayot sifatini oshiradi va uning og'iz bo'shlig'ida sog'lom muhit yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Иноятлов А. Ш. и др. Особенности клинических проявлений COVID-19 в ротовой полости //Интегративная стоматология и челюстно-лицевая хирургия. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 37-39.
2. Tashpulatova K. et al. Technique for eliminating traumatic occlusion in patients using Implant-supported bridges //European Journal of Molecular & Clinical Medicine. – 2020. – Т. 7. – №. 2. – С. 6189-6193.
3. Xabilov N., Sharipov S. COVID-19 TUFAYLI TISHSIZ BEMORLARDA OG'IZ BO'SHLIG'I SHILLIQ QAVATIDAGI O'ZGARIZSHLAR //СБОРНИК ТЕЗИСОВ Международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы ортопедической стоматологии и ортодонтии. – 2022. – Т. 10. – С. 139-140.
4. Salomovich S. S. et al. Assessment of Changes in the Microbiological Parameters of the Oral Fluid in Patients Who Underwent Sovid-19 with Complete Edentulism before and after Prosthetics //NeuroQuantology. – 2022. – С. 6734-6739.
5. Sharipov S., Khabilov N., Xasanova L. FEATURES OF THE RECEPTION OF PATIENTS BY DENTISTS IN THE CONDITIONS OF A PANDEMIC OF A NEW CORONAVIRUS INFECTION (COVID-19) //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 12. – С. 148-153.
6. Клемин В. А. и др. ИММУНОЛОГИЧЕСКИЕ ПРЕДИКТОРЫ ПРОТЕЗНОГО СТОМАТИТА АЛЛЕРГИЧЕСКОГО ГЕНЕЗА //Евразийский журнал медицинских и естественных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 4. – С. 184-192.
7. Шарипов С. С., Хабилов Н. Л. Оценка микробиологических показателей ротовой жидкости у пациен-тов, перенесших Covid-19 с полной адентией до и после протезирования //Qo'llanmalar. – 2023. – С. 1-22.
8. Шарипов С. С., Хабилов Н. Л. Сравнительный анализ функционального состояния микроцирку-ляции протезного ложа у пациентов с полной адентией после заболевания Covid-19 //Qo'llanmalar. – 2023. – С. 1-18.
9. Шарипов С. С. Covid-19 билан оғриган тишсиз беморларнинг функционал реабилитациясини ортопедик ёндашувда ишлаб чиқиш //Conferences. – 2023. – С. 1-68.

10. Хабилов Н. Л. и др. госпитал ортопедик стоматология кафедраси йил давомида нашр этилган тезислар хисоботи //Conferences. – 2023. – С. 114-118.

OSTEOINTEGRATSIYALANGAN IMPLATLAR VA TO'LIQ TISHSIZLIK: MUVAFFAQIYATLI PROTEZLASHNING ASOSIY PRINSIPLARI

*Xabilov N.L., Dadabaeva M.U., Muxitdinnova F.G., Mirxoshimova M.F.,
Nabiyev K.A., Salamova Sh.S., Sharipov S.S., Sultanova N.*

Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti
Gospital ortapedik stomatologiya kafedrası

Kirish

To'liq tishsizlik holati bemorning umumiy hayot sifatiga jiddiy ta'sir ko'rsatadi, chaynash, nutq, estetik ko'rinish kabi bir qator muhim funksiyalarni buzadi. Osteointegratsiyalangan implantlar to'liq tishsizlikni davolashda samarali va uzoq muddatli yechim sifatida keng qo'llanilmoqda. Ushbu usul, implant bilan jag' suyaklari o'rtasida kuchli bog'lanish hosil qilib, bemorning protezlari barqarorligini ta'minlaydi va tabiiy tish kabi hissiyot beradi. Ushbu maqola osteointegratsiya jarayoni, asosiy prinsiplari, implantatsiya protokollari va muvaffaqiyat omillariga bag'ishlangan.

Osteointegratsiyaning Asosiy Prinsiplari

Osteointegratsiya – implant yuzasi bilan suyak to'qimalari o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri biologik bog'lanish hosil qilish jarayonidir. Bu jarayon implant va suyak to'qimalari bir-biriga “singib” ketgan holda, ular orasida mexanik bog'lanish hosil bo'ladi. Osteointegratsiya orqali o'rnatilgan implantlarning uzoq muddatli barqarorligi yuqori bo'lib, ular protez uchun mustahkam asos yaratadi. Osteointegratsiya jarayoni muvaffaqiyatli kechishi uchun quyidagi omillarga e'tibor berish kerak:

1. **Biokompatibil Materiallar:** Implantlar titan yoki zirkoniy kabi biokompatibil materiallardan tayyorlanishi zarur. Bu materiallar suyak to'qimalari bilan yaxshi moslashadi va organizmda rad etish xavfini kamaytiradi.
2. **Immobilizatsiya:** Osteointegratsiya uchun implant suyak bilan birikishi kerak bo'lganligi sababli, u jarohatlanmasligi va harakatlanmasligi lozim. Shuning uchun dastlabki davrda implantning qimirlamasligi ta'minlanadi.
3. **Suyak Yetarliligi:** Jag' suyagi yetarli hajm va zichlikka ega bo'lishi zarur. Suyakning yetarli darajada mustahkam bo'lmasligi, implantning o'rnashiga va barqarorligiga ta'sir ko'rsatishi mumkin.